

titel	Gods Woord in mensentaal
ondertitel	<i>Bespreking van in boekvorm gebundelde ND-artikelen onder deze titel</i>
auteur	Kloosterman, Nelson D.
achtergrond	
bron	De Reformatie 04/12/2004
jaartal	2004
thema	

Inleiding of samenvatting inhoud artikel

In een serie van twee artikelen wordt het boek 'Gods Woord in mensentaal' (uitgave van het ND) besproken. Duidelijk wordt dat het lezen en toepassen van de Bijbel in onze tijd er niet gemakkelijker op wordt. Daarbij is homoseksualiteit één van de behandelde onderwerpen.

Dit is het eerste in een serie van twee artikelen.

Gods Woord in mensentaal 1

Nelson D. Kloosterman

In zijn bijdrage aan het oudejaarsnummer 2001 van het Nederlands Dagblad beschreef redacteur Willem Bouwman een aantal verschuivingen in de kijk op het gezag van de bijbel die hij had waargenomen in gereformeerd en evangelisch Nederland. Zijn waarnemingen vormden op hun beurt voor de redactie de aanleiding om een groot gezelschap 'orthodox-christelijke' Nederlanders naar hun visie te vragen. Ze wilden nagaan of er sprake was van een trend. Ze ondervroegen meer dan dertig theologen en predikanten over het gezag van de Schrift, aan de hand van onderwerpen als de aard van de bijbelse geschiedschrijving, de rol van vrouwen in de kerk, homoseksualiteit. De resultaten verschenen in 2003 in een serie kranten-artikelen. Inmiddels zijn ze gebundeld in het boekje Gods Woord in mensentaal. Denken over het gezag van de Bijbel.

De 41 artikelen zijn ondergebracht in acht hoofdstukken. De eerste vier hoofdstukken brengen de onderwerpen in kaart. Je leest er o.a. over het gezag van de bijbel in de kerkgeschiedenis, over gevoeligheden rondom het gezag van de bijbel, over verschuivingen in de hermeneutiek. Er wordt een aantal veel gebruikte begrippen uitgelegd. De hoofdstukken 5 t/m 7 vormen de kern van het boek. Hier worden de kenmerken van de bijbelse geschiedschrijving en de ethische vragen rond vrouwen in de kerk en homoseksualiteit onderzocht, tot besluit afgerond met analyse en bezinning. De hartenklop van het boek horen we in hoofdstuk 8, het laatste. Hier geven bijbelkenners leerzame bespiegelingen over een selectie van de bijbelboeken. Deze meditatie werden bij de interviews afgedrukt in het zaterdagse bijvoegsel van het Nederlands Dagblad.

Historische ontwikkelingen

Discussie over de bijbel is niets nieuws. De vroege kerk worstelde met het gezag van het Oude Testament. De Reformatie kreeg opnieuw oog voor het gezag van de hele bijbel. Daarna moest de kerk zich verdedigen tegen de vernietigende kritiek uit de hoek van de Verlichting.

In de tweede helft van de 20e eeuw kwam er bij een aantal Nederlandse theologen duidelijk een nieuwe visie naar voren. In officiële publicaties van de Nederlandse Hervormde Kerk (Klare wijn, 1966) en de 'synodale' Gereformeerde Kerken in Nederland (God met ons, 1980) werd het gezag van de bijbel niet meer gezien als een eigenschap van de tekst van de Schrift maar als een gebeuren in de ontmoeting tussen tekst en lezer. Daarmee werd een gematigd standpunt ingenomen. Verrassend genoeg hebben zij die daar in die spannende jaren kritiek op hadden, inmiddels zelf grote moeite gekregen met de exegetische en hermeneutische vragen waar deze twee publicaties een voorzichtig antwoord op zochten.

Het evolutionisme van Darwin en de radicale schriftkritiek van de Verlichting zetten zich heftig af tegen het geloof in het bovennatuurlijke. Het Amerikaanse fundamentalisme van de 19e eeuw wilde daartegenin gaan. De fundamentalisten benoemden vijf voor hen onopgeefbare zaken: de foutloosheid van de Schrift, Jezus' geboorte uit een maagd, het plaatsvervangend zoenoffer van Christus, zijn lichamelijke opstanding, en zijn terugkomst in eigen persoon.

De geschiedenis die volgde, heeft velen ertoe gebracht om het Amerikaanse fundamentalisme te karakteriseren als reactionair, biblicistisch, dogmatisch onevenwichtig, anti-wetenschappelijk en te sterk veroordelend tegenover andersdenkende christenen. Hoewel 'foutloosheid' (inerrancy) het wachtwoord werd van het Amerikaanse fundamentalisme, gaven (en geven) orthodox-christelijke gelovigen in Nederland de voorkeur aan de term 'onfeilbaarheid' (infallibility). Volgens hen heeft 'foutloosheid' geleid tot een benadering van de Schrift, die het literaire en tekstuele relief - zo typerend voor de menselijke inbreng bij het totstandkomen van de bijbel - te veel gladstrijkt.

Het fundamentalisme effende de weg voor de opkomst in de jaren 50 van de vorige eeuw van de (neo-)evangelicalen, met kopstukken als Billy Graham en Carl Henry. In de tweede helft van de 20e eeuw zagen we onder evangelicalen de opkomst van degelijke academische theologie-beoefening en zelfbewuste

Dit document is gedownload van <http://www.homoindekerk.nl>

inmenging in het culturele en politieke leven.

Terugkijkend op de debatten van de laatste twee eeuwen merken verschillende theologen in het besproken boek op, dat het fundamentalisme helaas op diverse punten even modernistisch en rationalistisch was als de Verlichting. Doordat het de Verlichting bestreed met zijn eigen wapens, kon het geen sterk en afdoend weerwoord geven op de methode of de conclusies van de schriftkritiek. Juist de gereformeerde bijbelwetenschap kon niet uit de voeten met de keus tussen of de 'vrijzinnigheid' van de schriftkritiek of het 'conservatisme' van het fundamentalisme.

In zijn afsluitende analyse van dit historisch overzicht merkt Koert van Bekkum op dat in de loop van de kerkgeschiedenis nooit antwoorden op vragen rond het gezag van de Bijbel zijn gegeven die in alle opzichten bevredigen. Desondanks hebben allerlei antwoorden vele gelovigen geholpen in hun eigen tijd trouw te blijven aan Gods Woord. Het is belangrijk dit te onthouden nu vragen rond het gezag van de bijbel minder theoretisch en historisch en meer concreet en praktisch worden. 'Definitieve antwoorden zijn er nooit', schrijft Van Bekkum, 'maar het is daarom nog wel van belang elkaar vanuit de bijbel uit te blijven dagen om Jezus ook heel concreet na te volgen' (44).

Oude vragen, genuanceerde antwoorden

Dezelfde schrijver bespreekt (99-102) de verschuiving die hij ziet in de manier waarop oude vragen die in voorgaande decennia opkwamen, vandaag worden beantwoord door een keur van orthodox-gereformeerde en evangelische theologen.

Deze vragen gaan over de aard van de bijbelse 'behandeling' van geschiedenis. Over de lengte en de aard van de scheppingsdagen is bij voorbeeld langdurig verschil van mening geweest onder exegeten. In 1924 stelde A. Noordt zij voor de zeven dagen van Genesis 1 als een vertelkader op te vatten dat is afgeleid van de Israëlitische week (in zijn boek Gods Woord en der eeuwen getuigenis. Het Oude Testament in het licht der Oostersche opgravingen, Kampen: Kok, 1e druk 1924, 2e vermeerderde druk 1931). Hoewel zijn voorstel toentertijd geen brede bijval vond, beschouwde men het in het algemeen niet als exegetisch onmogelijk en evenmin als confessioneel ongeoorloofd. Des te verrassender is het volgens Van Bekkum dat er kort geleden alarm werd geslagen toen een gereformeerde (vrijgemaakte) oudtestamenticus een standpunt verdedigde dat min of meer met dat van Noordt zij overeenkomt.

Tegenwoordig is er op meer punten dan de scheppingsdagen verschil van mening. Gevraagd naar een aantal details van Genesis 1-3, gaven verschillende geïnterviewden aan dat de historiciteit van Adam en Eva en van de zondeval wezenlijk is en buiten discussie staat, omdat de bijbel verderop deze werkelijkheden opneemt als centrale onderdelen van de boodschap van het evangelie. Maar dat gold niet voor de historiciteit van de hof of van de slang. De Britse Anglicaan John Stott verklaart dit zo: 'Ik houd de betekenis van de boom des levens en de slang open, omdat ze later in de Schrift opnieuw voorkomen, en daar duidelijk symbolisch' (zie resp. Opb.2,7 en Opb. 12), 'maar aan de historiciteit van Adam moeten we vasthouden. De theologie van Paulus staat of valt met het feit dat Adams ongehoorzaamheid als Christus' gehoorzaamheid allebei evenzeer historische gebeurtenissen zijn' (89).

Volgens Van Bekkum heeft de verschuiving zich vooral voorgedaan in de toon en de heftigheid van de debatten over exegetische onderwerpen. Misschien denken sommigen dat de kloof tussen de theoloog van beroep en de gewone gelovige steeds groter wordt. Maar volgens Van Bekkum hebben bescheidenheid en geduld de professionele en niet-professionele bijbellezer dichter bij elkaar gebracht, omdat beide groepen lezers zich meer bewust geworden zijn van de boodschap van de bijbel en de historische inbedding van die boodschap. 'Op het gebied van de historiciteit van de Bijbel wordt er in orthodox-christelijke kring meer opengelaten dan vroeger. Daar kleven gevaren aan. Maar in een bepaald opzicht is die situatie ook wel gezond. In een kerkdienst moet de positieve boodschap overheersen. Problemen en vragen mogen de ongecompliceerde overtuiging dat het in de bijbel over werkelijkheid, geschiedenis gaat, niet overwoekeren. Maar zolang dit niet het geval is, past het de christelijke gemeente in het catechisatielokaal, de studiering en de collegezaal ook ruimte te bieden voor het onder ogen zien van moeilijke vragen en onzekerheden. Misschien juist wel om de eigen aard van het vertrouwen op God op het spoor te komen' (102).

Homoseksualiteit

Dit document is gedownload van <http://www.homoindekerk.nl>

De houding tegenover homoseksuelen in de kerk kan de orthodox-gereformeerde gemoederen in Nederland in grote beroering brengen. Ongelukkig genoeg hebben waarnemers van buiten Nederland bezwaar gemaakt tegen het door woordvoerders binnen de Nederlandse kerken veel gebruikte onderscheid tussen de homoseksuele oriëntatie (homofilie) en de homoseksuele praktijk (homoseksualiteit) zonder precies uit te leggen wat met dit onderscheid nu wel en wat niet wordt gezegd. Met behulp van dit onderscheid wil men het evangelie in stelling brengen tegenover het steeds vrijmoediger wordende pleidooi voor de homoseksuele levensstijl zoals we dat overal in het Westen vernemen, echter: zonder de mens om zijn homoseksuele geaardheid af te wijzen. De Evangelische Omroep heeft van dit laatste zijn strategie gemaakt: die wil in zijn programma's juist de vijandige houding onder Nederlandse christenen tegenover homoseksuelen bespreekbaar maken.

Ook al ga je ervan uit dat de bijbel de moderne homoseksuele praktijken veroordeelt (niet alle geïnterviewden zijn het daar trouwens mee eens), het antwoord op de vraag hoe je dat bijbelse verbod recht doet in de huidige cultuur van het Westen, verdeelt christenen dikwijls. Binnen de kerken en in de christelijke media duikt steeds weer verschil van mening op over de mogelijkheid van verandering, over de mate waarin je uiting mag geven aan homoseksuele gevoelens, over in hoeverre er sprake is van bekering van homoseksualiteit.

In de discussies is aandacht gevraagd voor de roeping van christenen met homoseksuele gevoelens om te lijden omwille van Jezus Christus. En dat heeft ertoe geleid dat gereformeerde en evangelische kerken opnieuw oog hebben gekregen voor de gemeenschappelijke strijd tegen de zonde als onderdeel van de christelijke identiteit en voor het lijden dat alle volgelingen van Christus gemeenschappelijk hebben. Christenen die moeite hebben met hun homoseksuele gevoelens moeten zich verantwoorden tegenover hun gemeente, maar ze hebben ook begeleiding vanuit de gemeente nodig. Samen leven en wandelen met alle heiligen - dat is de route die menige geïnterviewde benadrukt. De roeping te lijden, wanneer men zich afkeert van de zonde om Christus te volgen, geldt voor ieder kerklid, heteroseksueel of homoseksueel. Elke belofte van plezier en pijnloos leven buiten Jezus Christus om is een loze belofte.

Bespreking van: Koert van Bekkum, Peter Bergwerff, Wim Houtman, Reina Wiskerke e.a., Gods Woord in mensentaal. Denken over het gezag van de Bijbel, Barneveld: Nederlands Dagblad, 2003; paperback; 178 blzz.; prijs € 10 (buitenland: exclusief verzendkosten); ISBN 90 72801 08 3; rechtstreeks te bestellen bij het Nederlands Dagblad via e-mailadres: abonneeservice@nd.nl met vermelding van bank- of girorekeningnummer en het adres waar het boekje naar toe gestuurd moet worden.

Dr. Nelson D. Kloosterman (*1950) is hoogleraar Ethiek en Nieuwe Testament aan het Mid-America Reformed Seminary in Dyer (Indiana, USA). Diverse gereformeerde kerkverbanden laten hun predikanten hier opleiden, vooral de United Reformed Churches in North America. Hij promoveerde aan de Theologische Universiteit (Broederweg) te Kampen bij prof. dr. J. Douma op een studie over sterken en zwakken in Korinthe. Zie <http://www.midamerica.edu>. De redactie van Lux Mundi, het Engelstalige blad dat deputaten voor betrekkingen met buitenlandse kerken uitgeven, nodigde hem uit een bespreking te schrijven vanuit Amerikaans-gereformeerd perspectief. Het origineel van deze bespreking verschijnt in Lux Mundi, jaargang 23 (2004), nr. 1-2. Deze Nederlandse bewerking is van R. ter Beek, predikant van de gereformeerde kerk te Soest- Baarn, en deputaat BBK / hoofdredacteur van Lux Mundi.